

Henryk Bogacki

"Fundamentaltheologie", t. II, Albert Lang, München 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/2, 207-208

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

watorami niż podmiotami przemian. Obecnie dostrzega się w nich oznaki zamieszania i niepokoju, które zdaniem niektórych przewyższają swymi rozmiarami wstrząs doznany przez chrześcijaństwo podczas reformacji XVI wieku. Zjawisko to nosi charakter wręcz rewolucyjny i wywołuje u wielu obawy i trwożliwe pytania. Jak należy oceniać zachodzące przemiany? Czy zanikanie konwencjonalnych form chrześcijaństwa jest objawem pozytywnym? Jakie formy pojawią się obecnie? Czy dzisiejsze chrześcijaństwo posiada dość siły, aby poddać się tej przemianie? Czy można już dostrzec kontury nowych form?

Na pytania te zamierzają odpowiedzieć z punktu widzenia katolickiego autorzy artykułów nowego dzieła zbiorowego. Obok wydawców spotykamy nazwiska: L. Bakker SJ, E. Schillebeeckx OP, P. Schoonenberg SJ, H. Fortmann, B. van Iersel, A. van Melsen, R. Kwant OSA, J. Groot, P. van Leeuwen OFM, J. Lescrauwaet MSC, B. Willems OP, P. Smulders SJ, R. Sonnen SJ, H. Lagerberg OFM. Jak widać, większość autorów jest dobrze znana także poza Holandią. Łączy ich wspólna chęć ukazania rodzącego się nowego kształtu chrześcijaństwa. Dostrzegają go m.i. w takim przekształceniu liturgii, aby dzisiejszy człowiek mógł w niej wyrazić swoją religijność. Teologia zbliża się do rzeczywistości i stara się podawać wykład Dobrej Nowiny dostosowany do potrzeb współczesnych. W pojmowaniu sakramentów zwraca się uwagę na podstawową funkcję, jaką w nich spełnia osobiste zaangażowanie. Wspólnota chrześcijańska przybiera nowy charakter misyjny. Budzi się prawdziwie ekumeniczna postawa wobec innych chrześcijan, a dialogowa w stosunku do religii niechrześcijańskich. Chrześcijanie koncentrują się wokół podstawowych treści biblijnych, a dyskutują nad możliwością zachowania w kwestiach nieistotnych form pluralistycznych.

Dotąd Kościół spóźniał się ze swymi reakcjami na wydarzenia i przemiany zachodzące w świecie. Obecnie postuluje się, aby nastawiał się na problematykę współczesną, odpowiadał na aktualne pytania, umiał na bieżąco rozwiązywać wszelkie kwestie w świetle historii zbawienia. Tylko w ten sposób można przezwyciężyć przepaść dzielącą nauczanie od życia. Należy znać dzisiejsze problemy i poszukiwać potrzebnych rozwiązań w myśl Dobrej Nowiny.

Temu celowi służy zbiorowe dzieło teologów holenderskich. Autorzy dają wyraz głębokiego optymizmu i z ufnością patrzą w przyszłość. Chrześcijaństwo wychodzi ze swej izolacji i traci charakter europejski, staje się otwarte i prawdziwie powszechne. Jednocześnie dokonuje się jego pogłębienie, gdyż przynależność do Kościoła opiera się obecnie przede wszystkim na osobistym przekonaniu, a nie, jak zdarzało się w przeszłości, na odziedziczonych konwenansach społecznych.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

ALBERT LANG, *Fundamentaltheologie*, t. II: *Der Auftrag der Kirche*, wydanie 4, München 1968, Max Hueber Verlag, s. 339.

Wkrótce po ukazaniu się w nowym opracowaniu pierwszego tomu teologii fundamentalnej¹ autor wydał w nowej wersji tom drugi, poświęcony zagadnieniom eklezjologicznym.

¹ Albert Lang, *Fundamentaltheologie*, t. I: *Die Sendung Christi*, München⁴ 1967, Max Hueber Verlag, s. 288; por. recenzję w *Collectanea Theologica* 38 (1968) z. 4.

Lang zdaje sobie w pełni sprawę z trudności opracowania dziś syntezy nauki eklezjologicznej. Nurt reformatorski, wzmocniony dyskusjami soborowymi, nie tylko przybrał charakter krytyczny, ale nierzadko — nawet u katolików — posiada posmak rewolucyjny. Autor dostrzega dwa przeciwnie niebezpieczeństwa, jakie zagrażają współcześnie badaniom eklezjologicznym. Dążenie do oczyszczenia Kościoła z wiekowych naleciałości przesłaniających jego właściwe oblicze może prowadzić do kwestionowania nawet niezmiennych elementów struktury Kościoła. Z drugiej strony zbyt aprioryczne określanie owych niezmiennych elementów prowadzi do zacieśniania granic uzasadnionym dążeniom reformatorskim. Nie jest łatwo znaleźć dla reform właściwą drogę złotego środka, która by nie podważała rzeczy nienaruszalnych ani nie kierowała się nadmierną lekliwością. Na tym tle szczególnego znaczenia nabierają kwestie eklezjologiczne traktowane w teologii fundamentalnej. W obecnej chwili odczuwa się nagłą potrzebę zrewidowania podręcznikowego ujęcia tych zagadnień. Lang usiłuje taką rewizję przeprowadzić w świetle współczesnych dyskusji teologicznych.

Porównując obecny układ książki z jej poprzednimi wydaniami trzeba stwierdzić, że autor wprowadził w nim stosunkowo niewiele zmian. Zasadniczy schemat pozostał ten sam, najwyżej dodano niektóre kwestie lub zmieniono nagłówki rozdziałów czy paragrafów. Tak więc zamiast dawnego tytułu *Die Tradition als Quelle der göttlichen Offenbarung* czytamy teraz *Die Tradition im Dienst der Offenbarungsvermittlung* (s. 280). Uderza jednak nietknięte dawne sformułowanie *Die Irrtumslosigkeit der Heiligen Schrift* (s. 320), choć teologowie posługują się dziś chętniej pozytywnym ujęciem mówiąc raczej o „prawdzie Pisma św.”. Przybyło opracowanie związku nowotestamentowego Kościoła z Jezusem (s. 54—56), kolegiального związku episkopatu monarchicznego (s. 129—131), problemu ekumenicznego (s. 182—192), związków zachodzących między Pismem św. a Tradycją (s. 283—295).

Pomimo, że zasadniczy układ książki pozostał zachowany, na każdym kroku dostrzega się wpływ współczesnej problematyki i nowoczesnego sposobu ujmowania zagadnień. Wyraża się to nie tylko w przytaczaniu najnowszej bibliografii, lecz także w ostrożnym traktowaniu wszelkich kwestii. Autor nie ulega łatwo nowym kierunkom eklezjologicznym, lecz zdaje sobie sprawę, że przy współczesnym tempie badań także teologicznych, dzisiejsze hipotezy jutro mogą stać się tezami akceptowanymi przez wszystkich. Dlatego też zaznacza i referuje problemy dyskusyjne i choć nie tai swego przywiązania do dotychczasowych koncepcji, nie wyklucza możliwości poważnego ich zmodyfikowania w toku przyszłych badań. Tak więc mimo wyraźnego niedosytu odczuwanego przez czytelnika przy zapoznawaniu się z nową edycją eklezjologii Larga, trzeba wydanie to uznać za znamienny etap asymilowania przez podręczniki osiągnięć współczesnych badań eklezjologicznych.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

LÉON VEUTHEY, *Jean Duns Scot. Pensée théologique*, Paris 1967, Éditions Franciscaines, s. 190.

O. Leon Veuthey, franciszkanin, ur. w 1896 r., uzyskał doktorat z filozofii na uniwersytecie we Fryburgu Szwajcarskim. W latach 1932—42 był profesorem papieskiego Atheneum Collegii Urbani de Propaganda Fide w Rzymie. Obecnie jest profesorem Papieskiego Fakultetu Teologicznego św. Bonawentury. Zwrócił na siebie uwagę dziełem *Un grand éducateur: le Père Girard* nagrodzonym przez Akademię Francuską oraz Fundację